

Viite

Asia

Suomen ja Puolan maatalousministerien tapaaminen 28.4.2009

Asiasanat PUOLA, MAATALOUS**Hoitaa EUR-10****Hoitaa UE VAR**Koordinoi
TiedoksiAVS-KPO; EUR-01; EUR-02; EUR-03; EUR-30; ITÄ-01; KPO-01; KPO-10; KPO-20; VNEUS
ATE; BER; BRT; BRY; BUD; BUK; DUB; EUE; GEN; HAA; KOB; LIS; LJU; LON; LUX; MAD;
NIC; OEC; PAR; PRA; RII; ROO; SOF; TAL; TUK; WIE; VIL
MMM; YM/EU-ASIAT

Laatija jakanut

Maatalouden ongelmat Suomessa ja Puolassa ovat hyvinkin samanlaisia. EU:n maatalouspolitiikan uudistamisessa ministerit kannattavat tasapuolisuutta ja samoja LFA- kriteerejä kaikille maille. Puola haluaisi siirtää epäsuotuisien alueiden tuen (LFA) I pilariin, koska se on hyvin samankaltainen kuin I pilarista maksettavat suorat tuet.

Uusiutuviissa energioissa Puola on vasta alkuvaiheessa, mutta esim. biokaasussa mahdollisuudet ovat laajat. Asia on edennyt hitaasti mm. vahvojen hiilialan etujärjestöjen takia.

Maataloustuotteiden hintojen määräytyminen vapailla markkinoilla on ongelma molemmissa maissa, koska hinnat eivät aina kata edes tuotantokustannuksia. Ministerit keskustelivat EU:n mahdollisuuksista rajoittaa kaupan katteita sekä kilpailulainsäädännöstä.

Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila osallistui Varsovassa konferenssiin Puolan maataloudesta viiden EU-jäsenyysvuoden aikana. Tässä yhteydessä hän tapasi myös Puolan maatalousministerin Marek Sawickin 28.4.2009. Puolan maatalousministeriöstä tapaamiseen osallistuivat myös EU-osaston päällikkö Julian Krzyżanowski, johtava neuvos Zofia Krzyżanowska ja vanhempi asian tuntija Dorota Białczak. Suomen puolelta mukana olivat ministerin erityisavustaja Minna-Mari Kaila, suurlähettiläs Vesa Himanen ja lähetystösihteeri Mari Lankinen.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tulevaisuus

Ensimmäisenä aiheena oli yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) tulevaisuus ja siihen liittyen epäsuotuisien alueiden järjestelmän (LFA) tarkistaminen. Ministeri Sawicki totesi, että asiasta käytävä keskustelu ei ole loppuun saakka rehellistä. Valtiot, jotka hyötyvät nykyjärjestelmästä, tulevat vastamaan skeptisesti yksinkertaistamiseen ja uudistuksiin. Keskustelu on todistanut, että vielä ei olla valmiita käymään tätä keskustelua. LFA:n osalta tarvitaan rohkeutta luopua vanhasta mallista. Tärkeää on päättää nopeasti CAP:n muoto vuoden 2013 jälkeen. Vasta sen jälkeen voidaan keskustella budjetista.

Ministeri Sawickin kanta oli, että järjestelmään pitäisi kytkeä maatalon pinta-ala ja kompensatiot luonnonmukaisesta tuotannosta. Hänen mukaansa LFA-tuet pitäisi myös siirtää II pilarista I pilariin,

koska LFA-tukia ei ole tarkoitettu maaseudun kehittämiseen vaan kompensoimaan viljelijöille kustannukset, jotka johtuvat epäsuotuisista alueista. On tärkeää saada aikaan uudet kriteerit alueiden valinnalle ja päättää, siirretäänkö tuki pilarista toiseen.

Ministeri Anttila totesi olevansa täysin samaa mieltä siitä, että on tärkeä ensin muotoilla tuleva CAP, koska muuten päätösvalta maatalouspolitiikasta siirtyy valtiovarainministeriöille. Tarvitaan rohkeutta luoda oikeudenmukainen järjestelmä ja päästä irti vanhoista malleista. Hän kertoi, että Suomessa on parhailaan työn alla EU:n maatalouspolitiikka vuoden 2013 jälkeen. Hallitus on myös antanut eduskunnalle EU-selonteon, jossa linjataan tavoitteita myös maatalouspolitiikalle. Hän totesi uskovansa, että ruoasta tulee vielä pula, kriisit eivät ole ohi. Siksi pitää huolehtia elintarviketuotannon säilyttämisestä Euroopassa. Suomessa puhutaan mielellään eurooppalaisen maatalouden mallista, johon keskeisenä osana kuuluu perheviljelmäpohjainen maatalous.

Ministeri Anttila totesi, että Suomelle on tärkeää turvata riittävä rahoitus sekä I pilarille että II pilariin. Suomen mielestä maatalousbudjetti on kohdallaan, mutta keskeinen kysymys on se, miten varat jaetaan vuodesta 2014 lähtien. Anttilan mukaan on tärkeää, että maaseudun kehittämistoimenpiteet säilyvät II pilarissa. Suomi ja Puola ovat kumpikin maaseutumaita, ja maaseudun kehittämistä tarvitaan.

Ministeri Sawicki kysyi ministeri Anttilan arviota uusista kriteereistä. Sawickin itsensä mukaan sääntöjä pitäisi yksinkertaistaa, ja luoda uudet säännöt vuoden 2013 jälkeiselle ajalle. Sawickin mielestä suoraan maataloustuotantoon liittyvien tukien pitäisi olla I pilarissa ja II pilaria puolestaan käytettäisiin maaseudun kehittämistoimenpiteisiin. Tuottajalle annettaisiin tukea määrättyllä alueella kaikissa jäsenmaissa samalla tavalla.

Ministeri Anttila vastasi olevansa samaa mieltä, että kriteerien tulisi olla samat kaikissa jäsenmaissa. Nykyisin LFA-tuessa on sosio-ekonomisia kriteerejä; esim. rikkaassa Luxemburgissa maanviljelijöiden tulotaso nostetaan LFA-tuilla lähemmäs muiden ammattiryhmien tuloja. LFA-uudistuksessa on tarkoituksenmukaisesti käytävä läpi jäsenmaiden luonnonolot, ilmasto, maaperä, ym. ja näillä perusteilla luotava LFA-alueet. Helpoimpia kriteereitä ovat esimerkiksi ehdotettu lämpötilasumma kasvukaudella sekä maaperän rakenne. Näiden perusteella kaikki saavat saman kohtelun. Edes Etelä-Suomessa ei ole vuodessa yli 200 päivää (vain 180), jolloin keskilämpötila olisi yli 5 astetta.

Ministeri Anttila tiedusteli Puolan näkemystä siitä, pitäisikö maatalouspolitiikka kansallistaa uudelleen, ja totesi että Suomen kanta on "ei". Kun on yhteiset rahat, pitää olla yhteinen politiikka. Ministeri Sawicki vastasi olevansa samaa mieltä. EU-tuen lisäksi voi olla yhteisrahoitusta kansallisesta budjetista, mutta sen pitää olla määritettyjen rajojen puitteissa. Yhteismarkkinoilla toimittaessa tarkoituksena on tasoittaa toimintaolosuhteita.

Uusiutuva energia

Seuraavana teeman ministeri Anttila tiedusteli bioenergian merkitystä Puolassa. Ministeri Sawicki kertoi kiinnostuneena seuranneensa Suomen kehitystä ja ratkaisuja alalla. Puolalla on tässä valtavia ongelmia. Kaikki poliittiset ryhmät sanovat kannattavansa uusiutuvaa energiaa, mutta hiili- ja öljyalan etujärjestöt ovat niin vahvoja, että alan lainsäädännön aikaansaaminen ja toteuttaminen on vaikeaa. Ensimmäinen laki uusiutuvista tuli voimaan vasta vuonna 2006, ja aikaa hukataan jatkuvasti. Toivottavasti 3-4 kuukauden sisällä saadaan aikaan kunnon lakiperusta uusiutuvan energian käynnistämiseksi.

Puolassa mm. biokaasua voitaisiin hyödyntää paljon nykyistä enemmän. Jos siihen käytettäisiin pelkästään sivutuotteet ja jätteet, saataisiin 6 miljardia kuutiota puhdistettua biokaasua, joka riittäisi kattamaan puolet tarpeesta. Ministeri Sawicki totesi, että luopuminen energiakasvien tuista ei ole oikein. Päätös oli ylireagointia ruokakriisiin. Sittemmin komissiokin on korjannut näkemystään. Sawicki toivoi, että Puola saisi kiinni Saksan tai Suomen kaltaiset maat bioenergian hyödyntämisessä. Tilastojen mukaan uusiutuvan energian osuus Puolassa on 7,5 %, mutta tähän lasketaan jo puun käyttö lämmitykseen maaseudulla ym. Oikeampi luku on 3,5 %.

Ministeri Anttila totesi energian olevan tulevaisuuden teema, varsinkin kun maiden täytyy huomioida Kioton velvoitteet. Suomessa metsäteollisuuden osuus uusiutuvan energian tuotannosta on ollut mer-

kittävä. Parin viime vuoden sisällä on käynnistynyt myös biokaasulaitoksia ja paletti on laajentunut huomattavasti. Anttila totesi Suomen olevan mielellään yhteistyössä Puolan kanssa, jos kiinnostusta löytyy.

Maataloustuotteiden hintojen määräytyminen

Kolmantena kohtana ministeri Anttila tiedusteli, miten maataloustuotteiden markkinat toimivat Puolassa. Suomessa tässä on ongelma, koska markkinahinnat eivät aina kata kustannuksia. Sawicki kertoi, että Puolassa tilanne on samanlainen. Tuottajat ovat käytännössä irti jalostussektorilta, jossa on paljon kaikenkokoisia yrityksiä ja kova kilpailu. Tämän seurauksena kauppa päättää hinnat. Jalostusyrietykset kilpailevat keskenään ja haluavat oman tuotteensa kauppaan mahdollisimman edullisesti. Kun ne eivät saavuta sopivaa hintaa, ne laskevat tuottajille maksettavaa hintaa. Vuonna 2006-7 tämä aiheutti sianlihan tuotannon 20 prosentin laskun, ja nyt vastaavia ongelmia on maitosektorilla. Ongelmaan eivät auta pitkäaikaiset sopimukset. Tässä voitaisiin miettiä yhdessä mahdollisuutta ottaa käyttöön katto kauppojen marginaaleille. Esim. juuston hinnasta kaupan kate on joskus ollut jopa 60 %. Pystymmekö maatalousministereinä vakuuttamaan komission intervention tarpeesta?

Ministeri Anttila kertoi, että tilanne on hyvin samanlainen Suomessa. Kilpailu on kova, ja kauppa päättää koko ketjun katteet. Euroopan maiden pitäisi pyrkiä maailmanlaajuiseen kilpailukykyyn sen sijaan että kilpaillaan verisesti keskenään. Suomessa maa- ja metsätalousministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö käynnistivät juuri tutkimushankkeen, jossa kartoitetaan kaupan asemaa hintojen määrittelyssä. Samalla uudistetaan kilpailulainsäädäntöä. Suomen lainsäädännöstä puuttuu jostain syystä tuottajayhteistyö markkinoinnissa, vaikka se kuuluu EU-lainsäädäntöön. Kilpailuongelma pitää hoitaa EU-tasolla, muuten tuottajat kuolevat.

Ministeri Sawicki pohti, onko EU:n lainsäädännössä mahdollisuus rajoittaa kaupan marginaaleja. Ongelmana on usein, että tuottajat eivät halua viedä kiistoja oikeuteen, vaan mieluummin myyvät millä tahansa hinnalla, koska vaihtoehtoa ei ole. Kaupan alle 40 prosentin markkina-asemaa ei pidetä määrävänä, ja on hankala näyttää toteen kauppaketjun osien välisiä sopimuksia. Sawicki totesi, että maatalouspolitiikoissa tuotantoketjun viimeisten lenkkien suhteen on ehkä tehty virhe. Kun lihanjalostusteollisuudella on omia kauppaketjuja, ne myyvät yli 80 % tuotannostaan niissä. Maitosektorilla ei ole vastaavaa.

Sawicki arveli, että ongelmaa kannattaisi pyrkiä ratkaisemaan yhdessä EU-lainsäädännön kautta. Pitäisi sopia kaupoille maksimimarginaali. Katteesta pitää sopia niin, että kaikki osapuolet ovat mukana. Ministeri Anttila piti ajatusta erittäin kehittämiskelpoisena, koska markkinatalous tarvitsee ohjausta. Sawicki totesi, että valtio on usein voimaton, koska EU:n sisämarkkinoiden halutaan olevan täysin vapaat. Hän kertoi aloittaneensa Puolassa keskustelua siitä, että luotaisiin yhteisiä jakelukeskuksia 10-20 tuottajalle. Näin ne voisivat yhdessä toimia kumppanina kaupalle. Jalostusyrietykset eivät kuitenkaan ole kiinnostuneita tästä, koska ne saavat tuotteensa myyntiin kauppaketjuihin ja pystyvät kattamaan tappionsa tuottajahintoja laskemalla. Yrietykset eivät halua liittoutua, mutta toivovat valtion ratkaisevan niiden ongelman. Ministeri Anttila totesi, että ongelmat ovat aivan samoja Suomessa. Hänen mielestään seuraava askel on selvittää yksityiskohdat kansallisesti, ja sitten voidaan ryhtyä etsimään yhteisiä ratkaisuja EU-tasolla.

Geenimuuntelu

Viimeisenä kysymyksenä ministeri Anttila tiedusteli Puolan suhtautumista GMO-elintarvikkeisiin. Hänen mukaansa Suomi kannattaa sellaista ratkaisua, että päätös tehdään jäsenmaatasolla. Ministeri Sawicki, että jäsenmaat ovat selkeästi muuttaneet kantaansa asiassa. Asiassa on kaksi osa-aluetta: rehu ja toisaalta viljely. Yleisesti Puola vastustaa GMO-viljelyä, mutta ei rehun käyttöä. Vastustaminen on populistisesti helppoa. Samalla kuitenkin esim. Argentiina ja Brasilia käyttävät geenimuuntelua ja tekevät sillä rahaa, jos EU-mailla ei ole lupa käyttää sitä. Se ei ole rationaalista. Puola on suhteellisen jäykkä kannassaan GMO-viljelystä niin kauan, kun maa voidaan pitää vapaana GMO:sta. Lisäongelmana ovat mutageeniset ilmiöt, kuten sikainfluenssa.

Ministeri Anttila totesi olevansa samaa mieltä, että Euroopassa pitää olla samat mahdollisuudet kuin muuallakin. Kuluttajat eivät kuitenkaan luota GMO-tuotteisiin. Siksi on parempi, että päätös tehdään

lähempänä kansaa. Ministeri Sawicki korosti vielä, että GMO:sta pitää olla selkeä tieteelliset selvitykset, joiden laatimisen pitää olla puhtaasti tieteellistä. Päätös tulisi hänenkin mielestään jättää jäsenvaltioille.

LIITTEET

-